van, dat juist uitgesproken ligt in de aan alle Christelijke kerken gemeene belijdenis van Vader, Zoon en Heiligen Geest.

Toch mag daarom de bijzondere werking, die bij het Sacrament aan *den Middelaar* toekomt, onzerzijds niet uit het oog verloren worden. Van God Drieëenig gaat de bestelling van het heil en van den Middelaar uit, en onder al het werk van den Middelaar gaat het eigen werk van Vader, Zoon en Heiligen Geest naar de heilige Scheppingsordinantie in lichaam en ziel door. Maar voorzoover er rechtstreeks en bijzonderlijk moet gehandeld, is in heel het genadewerk de Middelaar de uitvoerder van Gods Raad. En dit nu geldt ook van de Sacramenten.

Desaangaande merken we op. *Ten eerste* dat de Middelaar wel in Israël door typen, ceremoniën en plaatsvervangende priesters en profeten werkte, maar dat hij eerst door zijn Vleeschwording die wondere vereeniging tusschen den Eeuwige en onze natuur, zoowel naar ziel als lichaam, tot stand bracht. In zooverre nu elk Sacrament in zekeren zin diezelfde vereeniging van een Goddelijke zaak met een aardsch teeken tot stand brengt, zoo is Christus zelf „een Teeken", gelijk de Heilige Schrift hem herhaaldelijk noemt, zelf het Brood, het Water en de Wijnstok, zelf *het* Sacrament, en is eerst door zijn Vleeschwording het eigenlijke, wezenlijke Sacrament, in vollen zin, mogelijk geworden. Ook Israël had wel zijn Sacramenten van Besnijdenis en Pascha, maar deze droegen, gelijk heel Israëls bedeeling, toch altoos een schaduwachtig karakter, en mogen nooit met de volle Sacramenten van Doop en Avondmaal geheel gelijk worden gesteld. In *de tweede* plaats is door Christus als Middelaar, zoowel het Sacrament van den heiligen Doop als het Sacrament van het heilig Avondmaal ingesteld. En wel ingesteld, niet gelijk een heraut den last van zijn zender meedeelt, maar ingesteld in verband met zijn persoon en leven. Het heilig Avondmaal toen hij zijn bloed vergieten zou tot vergeving der zonde; en den heiligen Doop, toen hij de aarde verliet, en dus de wereldkerk losbrak uit de windselen der Israëlietische bedeeling. *Ten derde* heeft de Middelaar den vorm zijner Sacramenten bepaald. Hij gaf niet maar last, om twee Sacramenten aan te richten; maar toonde en bepaalde, wat deze Sacramenten zijn zouden, zoo in het teeken, als in het woord en in de handeling. Wilkeur sloot hij uit. *Ten vierde* heeft de Middelaar deze Sacramenten zoo ingesteld, dat hij zelf ze alle eeuwen door bedient. Dat hij ze niet enkel gaf, gelijk sommigen beweren, voor dien tijd, maar voor alle eeuwen, blijkt klaarlijk uit zijn zeggen tot de apostelen: „Gaat heen en doopt *alle volken*", waar toch de twaalf Apostelen onmogelijk alle volken doopen konden, en ze in de meeste landen, waar thans de hoofdzetel van Gods kerk is gevestigd, zelfs nooit zijn geweest. Maar dit is niet al. Zoo dikwijls er gedoopt wordt, doopt niet de Dienaar of de Kerk, maar *Christus zelf*. Alleen maar, omdat hij opvoer ten hemel, gebruikt hij hiervoor thans zijn Dienaren. Daarom zijn de Dienaren dan ook niet eigenmachtig opgetreden, maar is hij het, de Middelaar, die er alle eeuwen door *sommigen tot leeraren enz. stelt*. Zij zijn dus geen priesters, die plaatsvervangend doen wat Christus zelf moest doen, maar Christus zelf werkt door hen. *Ten vijfde* is het de Middelaar, die door zijn regeering, die over zijn kerk gaat, de booze raadslagen bestrijdt en verijdelt, waardoor Satan zijn Sacrament zoekt te vernielen of onzuiver te maken, en die het zóó leidt, dat altoos weer ten slotte de zuivere bediening der Sacramenten gehandhaafd blijft. En *ten zesde* eindelijk is het de Middelaar, die als het Sacrament, nu door zijn Dienaren, als zijn instrumenten bediend wordt, tegelijk met zijnen Heiligen Geest in de zielen werkt, 't zij om genade aan te brengen, zoo het Sacrament genoten wordt door zijn gelooviger, 't zij om toorn te wekken, zoo het Sacrament genoten wordt door ongeloovigen, die den Geest van Christus *niet* hebben, en dus hem *niet* toekomen.

KUYPER.

„Die in mij werkt met kracht."

Waartoe ik ook arbeide, strijdende naar zijne werking die in mij werkt met kracht
Col. 1 : 29.

Jezus' koninkrijk op aarde strekt natuurlijk slechts zooverre als hij metterdaad als Koning in menschenharten *regeert*.

In iets uitwendigs, in iets vormelijks, in een instelling, of wat er van dien aard meer zij, mag noch kan de aard en het wezen van zijn koninkrijk ooit worden gezocht.

Hij sprak het zelf onomwonden uit: »Mijn koninkrijk komt niet met een uitwendig gelaat, maar is binnen in u."

Vooral in de tegenstelling met Satans rijk is dit zoo helder als glas. Satan regeert in elk hart, dat hem gehoorzaamt en aan de zonde verslaafd is. Vandaar dat Satan zulk een uitgebreide heerschappij over al de landen en natiën der wereld heeft: want overal, waar menschen wonen, en deze de begeerte of den wil van Satan doen, daar is hij feitelijk hun Regent, en heet dies de Overste der wereld.

Nu kwam Christus om dit werk, deze macht, deze heerschappij van Satan in de harten der menschen te verbreken. Voorzooveel Christus dus feitelijk in een menschenhart deze Satanische heerschappij afbreekt en er zijn eigen koninklijke heerschappij voor in de plaats stelt, zoodat deze mensch als nu door Christus geleid, in zijn overleggingen beheerscht, in zijn woorden bezield en in zijn daden tot gehoorzaamheid gebracht wordt, voorzóóveel wierd Christus in dat hart Koning en ging de Overste der wereld er uit.

De bede: »Uw koninkrijk kome", verklaart de Catechismus dan ook allereerst in dezer voege: »*Regeer* ons alzoo door uw Woord en door uwen Geest, dat wij ons hoe langer zoo meer U *onderwerpen*."

Luister en majesteit bezit daarom Jezus' Koninkrijk óók wel, maar die luister en die majesteit breken op aarde niet uit. Die schitteren aan de rechterhand des Vaders. En zullen eens glorierijk betoond worden bij zijn wederkomst op de wolken en in het rijk der heerlijkheid dat daarna komt.

Of iemand dus op aarde al zegt: »Jezus is mijn Koning!" daarmee is hij nog geenszins tot een *onderdaan* van Koning Jezus geworden, tenzij hij ook feitelijk *doe* den wil van zijn Heere en Meester.

Niet alsof het *enkel* in het doen van dien wil school.

Indien een Jood, Mahomedaan of Heiden doet wat Jezus bevolen heeft, maar zonder daarbij te bedoelen, *zijn* wil te doen, zoo heeft dat met het eeren van Jezus' Koningschap niets uitstaande, noch kan ooit te weeg brengen dat Jezus over zulk een Jood, Mahomedaan of Heiden *Koning* zij.

Zonder *geloof* in Jezus is zijn Koningschap ondenkbaar, en wie niet begint met in hem den van God gezalfden Koning te begroeten en te eeren, en *omdat* hij van God tot onzen Koning gezalfd is, hem in zijn majesteit te eeren, is geen onderdaan van Jezus en rekent voor zijn koninkrijk niet meê.

Een vreemdeling die in Nederland vertoeft, en in allerlei opzichten doet wat de wet van onzen Koning gebiedt, wordt daarmee nooit zijn onderdaan.

Bij den dienst van den Heere Jezus moet dus altoos vooropgaan, dat ge Satan als heerscher in uw hart *afzweert*, en Jezus als uw van God gezalfden Koning *huldigt*. En eerst wanneer dit in u gevonden wordt, draagt het doen van zijn wil het karakter van *gehoorzaamheid*.

Maar ook omgekeerd, of ge hem al huldigt en als Koning in uw hart uitroept, maar om voorts nog feitelijk de heerschappij van Satan in uw hart te dulden en te bestendigen, dit maakt wel, dat ge u als één van zijn onderdanen laat inschrijven, maar nog niet, dat ge in der waarheid zijn onderdaan geworden zijt, en dat hij feitelijk als Koning in u heerscht.

En eerst waar die twee saamkomen, dat gij hem als uw Koning uw hulde biedt, en dat hij feitelijk zijn koninklijken wil in uw hart doorzet, daar is het werk van Satan in uw hart verbroken en Jezus feitelijk als Koning in uw hart betoond.

Nu is deze heerschappij van Jezus in uw hart intusschen een geheel andere dan van uw aardschen koning.

Uw aardsche koning brengt u zijn wet uitwendig; en nu staat het voorts aan u, óm die wet te volbrengen en op te volgen. Doet gij dat nu, zoo is het wel. Maar doet gij het niet, dan komt de politie en de rechter, en ge wordt tot gehoorzaamheid gedwongen.

Maar zoo is het in Jezus' koninkrijk niet.

Wie Jezus als zijn Koning huldigt, bekent daarmeê tevens »onnut en onbekwaam te wezen" om dezen wil van zijn Koning ook maar in eenig opzicht naar eisch te volbrengen.

Uw erkennen van Jezus als Koning beduidt dus, dat ge alsnu belijdt: 1°. dat Jezus' koninklijke wil de eenig goddelijke en ware is; 2°. dat gij met zijn omein gemoed machteloos tegen dien wil overstaat; maar ook 3°. dat Jezus, uw Koning, machtig is, om *in u te werken met kracht*, en alzoo de volbrenging van zijn wil in uw hart tot een feit te maken.

»God is het, die in ons werkt het willen en het werken naar zijn welgevallen."

»We zijn geschapen in Christus Jezus tot goede werken, die God voorbereid heeft, opdat wij daarin wandelen zouden."

Op die *kracht* van Jezus, die in uw hart zich moet openbaren, komt dus alles aan.

Laat die kracht af; staat ze stil; houdt ze op te werken, — dan is alle heerschappij van Jezus in uw hart weg. Immers al schijnt het dan soms nog, dat ge met een uitwendigen schijn hem naloopt en als uw Koning eert, toch is zijn *heerschappij* in uw hart dan verbroken, en hij *regeert* u niet meer.

Dit diepe besef maakte dan ook de kracht van Jezus' apostelen uit, en is steeds de bron van kracht geweest voor al Gods heiligen op aarde.

Ook zij toch wisten wel, dat het ten slotte op de daad aankwam; maar ze wisten ook, dat die daad dan alleen Gode welgevallig is, *zoo ze door Jezus als Koning in ons gewerkt wordt*.

Alleen wat Jezus in ons werkt is wel gedaan; al wat we zelf doen, buiten Jezus' aandrift en inwerking, is niet slechts ongenoegzaam, maar in zijn wezen zondig.

Daarom noemt de apostel dan ook *zonde* al wat niet uit het *geloof* is. En geloof is immers juist het niet putten uit zijn eigen niet en dood, maar uit de bron van eeuwige kracht die in Christus voor ons ontsloten wierd.

Alles komt er dan ook voor u maar op aan, dat ge de *innige zielsgemeenschap* met uw Heiland zoekt.

Al wat die gemeenschap belemmert, leidt u van hem af, werpt u op u zelven terug, en maakt u ganschelijk onbekwaam, om werkelijk een *onderdaan* van uw Koning te wezen, en hem als *Koning* in u te laten regeeren.

Maar dan ook omgekeerd, al wat u in die gemeenschap inlijft en bevestigt, en u alzoo aan Jezus aansluit, en uw hart voor hem openzet, en zijn kracht in uw ziel doet vloeien, brengt vanzelf te weeg, dat zijn koninklijke heerschappij in uw binnenste wint aan kracht en werkelijkheid, en dat ge werkelijk de eere van zijn onderdaan te zijn geniet.

Dat is dan ook de reden, waarom Gods vrome kinderen op aarde, de kracht voor hun werk in het *gebed*, in de heilige *gemeenschapsoefening* en in het *Sacrament* zoeken.

Het is hun om *Jezus* te doen.

Ze zien in en gelooven, dat hij is de Rotssteen, waaruit het water zal vloeien, zoodra ze slechts met den staf des geloofs op dien Rotssteen slaan.

Eerst moeten *ze Hem* hebben. Dan komt en volgt het goede werk vanzelf.

Al wat van hem kan vervreemden, brengt over hen een gevoel als des doods. Vandaar dat de zonde hun steeds meer zóó smartelijk is, dat ze, terstond na eenige zonde gevoelen: »Nu hield Jezus op in mij te werken", en ze dan geen rust hebben, eer ze de verzoening weer hebben gevonden, opdat de gemeenschap met het heilig Godslam hersteld zij.

Wie daarom nauw wil leven, ga geen dag tegemoet, aleer hij eerst in de vroege morgenure zijne gemeenschap met zijn Heiland hebbe gevonden. Zoolang hij gevoelt dat die doorwerkt, gaat ook zijn werk goed. Zoodra hij merkt dat die mindert, zondert hij zich af, om weer bij zijn Heiland te komen. En zoo wordt heel zijn leven één worstelen, om de gemeenschap met zijn Heiland in stand te houden, en zoodra die verbroken wierd, ze weer aan te binden.

Wie zoo met zijn Jezus leeft, leeft *veilig*.

In dien werkt Jezus *koninklijk*.

In zulk een werkt zijn heerlijke werking *met kracht*.

KUYPER.

Amsterdam, 28 Febr. 1890.

De spreuke onzer vaderen was: „*Ziende* in het gebod, maar *blind* in de uitkomst."

Dit was hun kern- en lijfspreuk tegen de Antinomianen, naar den regel der Heilige Schrift, dat de *geopenbaarde* dingen zijn voor de kinderen der menschen, maar de *verborgene* dingen voor den Heere onzen God.

Dat dit onder de oude Bedeeling der Schawen veeltijds anders was, lag aan den aard dier bedeeling. Tot die bedeeling behoorde namelijk de rechtstreeksche profetie, waardoor God uit zijn verborgen raad enkele dingen *openbaar maakte*, eer Hij ze deed of te werk stelde.

Toch verbrak dit eigenlijk den regel niet, want hetgeen de profetie zien en hooren deed, was dan nu ook uit de verborgene in de geopenbaarde dingen overgegaan.

Zoo spreekt het dus vanzelf, dat een kind van God bij de vraag, wat hij ten opzichte van zijn kerk te doen heeft, niet aan het berekenen mag slaan, waar dit en dat wel op uit zou loopen, noch ook, als de valsche profeet vanouds het recht heeft, een openbaring of visioen voor te wenden, maar te spreken en te handelen heeft naar het geopenbaarde gebod.

Nu is het grond- en wortelgebod voor heel de kerk, dat Christus in haar als Koning heerschen moet.

Erkent een kerk dit nu; spreekt ze dit uit; en stelt ze zich aan, als een kerk, die Jezus' koninklijke heerschappij erkent; dan kan ze daarom wel falen in de toepassing, of tekort schieten in trouw, maar dan is ze toch in staat van onderwerping.

Is het daarentegen, dat een kerk in haar organisatie of kerkenorde dat koningschap van Jezus *niet* erkent en huldigt, maar er, gelijk het Synodaal Genootschap, *een andere souvereiniteit* voor in de plaats stelt, dan verkeert zulk een kerk principieel in *staat van opstand*.

Van dat oogenblik af, is er dan geen strijd over het gebod meer mogelijk. Het gebod ligt er, en het wordt principieel omvergestooten. En dies is het dan plicht van alle trouwe onderdanen van Koning Jezus, om met die opstandige macht te breken, en trouw aan Jezus te bewijzen.

Maar dat wil en wilde de Antinomiaan nooit.

Dat wilde hij niet onder de Joden, toen Jezus was opgestaan, en bleef hij daarom bij het Sanhedrin.

Dat wilde hij niet onder de Christenen, toen de Reformatie doorbrak, en daarom bleef hij bij den Paus.

Dat wilde hij ook nu niet, en daarom bleef hij bij de Haagsche Synode.

En wat daarbij nu zoo menige ziel verleidt, is de quaestie van tijd.

Natuurlijk, als een chirurg bij een beenzieke geroepen wordt, en hij ziet in, dat het been moet afgezet, dan haalt hij niet dadelijk mes en zaag uit den zak, om hem het been op staanden voet te amputeeren.

Neen, dan bereidt een goed heelmeester den patient daarop voor; en neemt zijn voorzorgsmaatregelen tegen besmetting; en doet het op een goed gekozen uur.

Zoo kan er, stel, een week verloopen, zonder dat de vertraging den patient in gevaar brengt.

Maar omdat het een week kan loopen, kan het daarom ook een jaar en drie jaren duren?

Immers neen, dan sterft de patient.

En zoo is het ook hier.

Het gebod dat elk onderdaan van Koning Jezus af moet van de valsche souvereiniteit van een Synode, die zijn kroon en troon miskent en aanrandt, is zoo klaar als de dag.

Doch omdat nu niet ieder dat op staanden voet kan doen, en er misschien een maand, of een jaar verloopen moet, volgt daaruit dat men *altoos mag uitstellen?*

Neen, immers, want dat uitstel schiep u ongemerkt om in een *Antinomiaan*.

Door drie predikanten en drie niet ambtelijke kerkleden uit het Zwitsersche kanton Neuchâtel, is in vereeniging met den heer Scholder-Develay uit Zürich en Manger-Kramer uit Freiburg in Breisgau, een circulaire rondgezonden, om zoo mogelijk de eenheid van Gods kinderen op aarde te bevorderen.

Ze gaan hierbij uit van het notoire feit, dat elk kind van God leed in zijn ziel draagt, niet enkel over den afval van het geloof, die steeds meer om zich grijpt, maar minstens even sterk over de gedeeldheid van het Lichaam van Christus in zijne zichtbare optreding op aarde.

Toch zijn de schrijvers van oordeel, dat de splitsing der één kerk van Christus op aarde in velerlei geïnstitueerde kerken en formatiën, niet slechts ter wille van heur plaatselijk uiteen liggen, maar op zich zelf onvermijdelijk is, en dat men dus, waar verschil van belijdenis gaapt, aflaten moet van elk pogen, om deze onderscheidene formatiën en organisatiën kerkelijk te hereenigen.

Maar ook bij behoud van deze variatiën achten de schrijvers het doel bereikbaar, om alle kinderen Gods tot wederzijdsche erkenning en het reiken van de broederhand te brengen, zoodat het weer worden moge als vanouds „één hart en één ziel."

Onder „kinderen Gods" verstaan ze daarbij »allen die den Heere Jezus aanhangen met een rein hart."

En op deze grondslag vragen zij de medewerking van allen, die met hen vurig wenschen dat het weer worden mocht: „Eén lichaam is het, en één geest."

Bewijzen van instemming worden gevraagd aan het adres van den heer Scholder-Develay te Zurich.

Daar ook ons zulk een uitnoodiging wierd toegezonden, zien we ons genoopt, kortelijk ons denkbeeld over dit plan te zeggen.

Van de bijna 1500 millioen menschen die op onzen aardbol leven, zijn slechts een kleine 500, dus ongeveer *één derde* gedoopt. Van deze 500 millioen behooren omstreeks 240 tot de Roomsche kerk, tot de Protestantsche kerken ongeveer 150 millioen, tot de Grieksche kerk ruim 100, en bijna 10 millioen tot de Armenische, de Koptische kerk, enz.

De gedeeldheid is dus ontzettend, vooral zoo men bedenkt, dat deze 150 millioen Protestanten minstens in nog 50 groepen uiteenvallen, wat de kerkformatie betreft, en ook in den boezem dezer kerkformatiën nog in allerlei richtingen gedeeld liggen.

Niets is dan ook natuurlijker, dan dat telkens weer het heimwee in de ziel opkomt naar herstel van de eenheid der kerk.

Denkt men zich toch terug in den tijd van de eerste eeuwen, toen de eenheid der kerk nog ongebroken was, en nog een concilie van de gansche Christenheid samen kon komen, dan maakt men zich, met smart over ons gemis, nauwelijks een denkbeeld van de macht, die de Christelijke kerk op elk gebied des levens zou kunnen uitoefenen, en wat zij voor de propaganda van het Christendom onder Joden, Mahomedanen en Heidenen zou kunnen doen, indien nogmaals de 500 millioen Christenen die gedoopt zijn, als één geheel konden optreden.

Niet eerst de Kerkhervorming brak deze eenheid. Reeds lang eer Luther of Calvijn opstond, greep het Grieksche Schisma plaats, en kozen de Oostersche kerken heur eigen paden; soodat reeds destijds de Roomsche kerk niet meer de *wereldkerk* was, maar als een eigen formatie naast en tegenover andere kerken stond; kerken die destijds wel klein en onbeduidend waren, maar die door de ontzaglijke uitbreiding van het Russische rijk en van den Slavischen stam almeer tot hooge beteekenis geraken.

Toch heeft ook de Kerkhervorming het overblijfsel der eenheid nogmaals verbroken, en wie bij Bilderdijk las, hoe diep hij, ook als goed Calvinist, deze breking der nog overgeblevene eenheid betreurde, zal zich kunnen voorstellen, én waarom er in de dagen der Reformatie zoovelen huiverden om mee te gaan, uit vrees dat de Christenheid haar invloed zou verliezen, én hoe mannen als Calvijn en Junius er zoo sterk op aandrongen, om toch op allerlei wijs de eenheid der kerken te bevorderen.

Maar het feit ligt er nu eenmaal toe.

Toen de kerk nog één was, hebben de machthebbers van den onmetelijken invloed, waarover ze, juist dank zij die eenheid, beschikten, misbruik gemaakt, om de kerk te denatureeren, en ten leste bleef er geen andere keus, dan om óf te breken, óf in de *ééne* kerk de *ware* kerk te laten ondergaan.

Nu ware dit nog minder geweest, indien de kerken der Reformatie op haar beurt saam als één gemeenschappelijke representatie van een deel der Christenheid hadden gehandeld. Dan zou men wel de Roomsche, Protestantsche en Grieksche kerk hebben gekregen, maar deze drie machtige conglomeratiën zouden toch nog altoos zekere saamwerking hebben kunnen soeken, en alzoo een pogen tot herstel der eenheid mogelijk hebben gemaakt.

Maar zoo mocht het *niet* zijn.

Door den fatalen invloed der Vorsten zijn de meeste kerken der Reformatie *lands*kerken en *volks*kerken geworden; en toen dit valsche denkbeeld eenmaal doordrong, ontglipte elk denkbeeld van eenheid en saamhoorigheid, en wierd de eenheid van Christus' kerk aan al de ellende van Babels spraakverwarring onderworpen.

Waar de *wereld*kerk op den Pinksterdag juist met een overwinning op Babels spraakverwarring door het wonder der talen begon, als om duidelijk te doen uitkomen, dat niet de nationaliteit over de kerk, maar de kerk over de nationaliteiten moet heerschen, zonk men door deze *lands*kerken ongemerkt achter de glorie van den Pinksterdag terug.

Gevolg waarvan was, dat ook de eindelooze geschillen in den boezem *der natiën* aanstonds op het *kerkelijk* leven wierden overgedragen, en alzoo in de dusgenaamde volks- of landskerken scheuring en verdeeldheid aan de orde van den dag kwamen.

Op de Synode te Dordrecht is voor het laatst beproefd, tot op zekere hoogte de eenheid met de wereldkerk te eeren, maar ook daar sloten de Luthersche kerken zich zelven uit, en zaten de meeste buitenlandsche deputaten, niet als delegaten van kerken, maar als theologen, die beleefdheidshalve gezonden waren.

En sinds is die deeling en splitsing nog altoos doorgegaan, en in Amerika, het land zonder tradities en tevens het land der vrijheid, is de deeling schier eindeloos.

Telkens weer een nieuwe kerk, die naast de andere kerken verrijst.

Secten zonder getal.

Vraagt men nu of deze splitsing geschaad heeft aan de broederliefde, dan moet geantwoord, dat dit in Europa zeer zeker het geval was, maar bijna *niet* in Amerika.

In Amerika, waar *geen* landskerk en geen *volks*kerk is, en de overheid geen enkele kerk salarieert, staan al deze onderscheidene groepen tamelijk vriendschappelijk en broederlijk naast elkaar.

Er komen oneenigheden voor. Soms wordt er fel gestreden. Maar dat was in de eerste eeuwen der kerk, toen alles nog één was, niet minder het geval. Het archief der Roomsche kerk weet er van te verhalen. Maar stellig mag verzekerd, dat in Amerika op dit oogenblik tusschen de onderscheidene groepen der Christenheid een verstandhouding van waardeering en hoogachting bestaat, die de eere der Christelijke liefde hooger doet schitteren, dan dit in de eerste eeuwen, toen de kerk nog één was, ooit het geval bleek.

Maar in Europa is dit *niet* zoo.

Doordien de Protestantsche kerken in Europa ontaardden in *lands*- of *volks*kerken, en op allerlei wijs op de Overheid leerden leunen en steunen, is uit het nationale leven, als vrucht van deze Overheidsbemoeiing, in de oude wereld een bitterheid en haat tusschen de onderscheidene groepen opgesproten, die door affiniteit zich zelfs aan landen, waar de kerk vrijer bleef, zoo b.v. aan Frankrijk, heeft meegedeeld.

Vraagt men ons dan: „Hoe moet de broederlijke verstandhouding tusschen Gods kinderen op aarde hersteld?" dan luidt ons antwoord: Nu eenmaal de verscheuring van de eenheid der kerk een feit is, waaraan niets te veranderen valt, wijst Amerika u den weg.

Laat dan ook in Europa de Overheid haar bemoeiing staken; maak de kerk los uit de Babylonische spraakverwarring der nationaliteiten; en zoodra het spooksel der volks- of landskerk zal zijn uitgedreven, zult ge uw doel vanzelf bereikt zien.

Wat daarentegen deze heeren uit Neuchâtel beoogen, leidt óf tot niets, óf het zal de oneenigheid *vermeerderen* in plaats van die te *verevenen*.

Gedurig toch zijn in alle deelen van Europa gelijksoortige pogingen aangewend, maar die nooit een ander resultaat hadden, dan om óf een deel der Protestantsche kerken op Roomsche paden te leiden, door de machtige aantrekkingskracht die Romes imposante eenheid uitoefent, óf om gelijk bij de Irvingianen, Darbisten, het Leger des heils enz. een *nieuwe* groep aan de reeds bestaanden toe te voegen.

En dat kan niet anders.

Immers, het is wel makkelijk om te zeggen: „Aannemen een iegelijk die Jezus aanroept uit een rein hart", maar, eilieve, hoe beoordeelt ge dat? Ge kunt in iemands hart nu eenmaal niet lezen. Wie zal dan oordeelen? De kerken? Maar dan spat op hetzelfde oogenblik uw eenheid weer uit elkaar. En zoo niet de kerken, dan een groep van losse personen? Maar dan natuurlijk mist die groep elk recht van spreken, en valt de keur uit naar gelang deze groep hier en elders is saamgesteld. Ja, wat erger nog is, dan stelt zulk een groep zich *eo ipso*, in de plaats van de kerk, en *moet* daarom, gelijk in het Darbisme, eindigen met vijandig *tegenover* de kerk te staan.

Er zijn nu eenmaal slechts twee wegen.

Of eenheid *door dwang*, en dan moet heel de Christenheid naar Rome terug. Of, zoo ge uit de historie genoegzaam geleerd hebt, hoe het herstel van *deze* eenheid volstrekt onmogelijk is, dan moet ge de eenheid in *de vrijheid* najagen, en juist daarin den vrede van Jeruzalem en de eenheid van Gods kinderen zoeken, dat ge alle banden wegneemt, en het kerkelijk leven zich vrij laat organiseeren, naar de drang er toe in de gelooviger opwaakt.

Ons antwoord aan de Zwitsersche broederen zou dus zijn:

Op vraag één: Of ook wij niet den indruk hebben, dat herstel van den vrede en de eenheid onder Gods kinderen in onzen tijd vooral tot de gewichtigste plichten behoort? *Ja ongetwijfeld!*

Op vraag twee: Of wij gelooven, dat zulk een verbroedering in den Geest in weerwil van de afstanden en kerkelijke variatiën mogelijk zij? *Ongetwijfeld. Amerika toont dit.*

En op vraag drie: Of we bereid zijn tot dit schoone doel mede te werken? *Zonder aarzeling*, mits aller doel zich richte op vrijmaking van de kerk uit de banden van nationaliteit en overheid. Dan toch komt de eenig denkbare eenheid vanzelf.

Ter betuiging van onze warme belangstelling, zullen we een exemplaar van dit nummer aan den heer Scholder-Develay te Zürich toezenden.

KUYPER.

Collegiaal stelsel.

XVIII.

Het overzicht, dat we gaven van den *formeelen* staat, waarin zich op dit oogenblik de onderscheidene gezindheden bevinden, leidt ons tot de droeve slotsom, dat het beginsel *der Revolutie*, op dit oogenblik, bijna zonder uitzondering, op *heel* het erf der kerk de overwinning behaalde.

Die overwinning wierd behaald deels doordien de geest der Revolutie de heerschende begrippen vervalschte; deels doordien de Overheid er door tot onrechtmatige daden wierd verleid; deels doordien betergezinden er, door gemis aan nadenken, inliepen.

Resultaat waarvan was, dat, op kleine uitzondering na, welhaast schier alle kerken onder het Collegiaal *regime* kwamen, met dit belangrijk verschil, dat er zijn, die het zoo begeeren en niet anders zouden willen, maar dat er ook zijn, die het zelven ellendig vinden, en niets liever wilden, dan dat het anders wierd.

Verzoend met het Collegiale stelsel, er ingegroeid en er mee ingenomen zijn thans 1°. de Joden; 2°. de Remonstranten, Doopsgezinden en Oud-Lutherschen; en 3°. de groote massa der Synodalen. Gekant tegen dit stelsel zijn volgens hun kerkrechtelijk beginsel 1°. alle goed-Gereformeerden, 't zij nog onder de Haagsche Synode verkeerende, bij de Christelijke Gereformeerden aangesloten, in „vrije" kerken onder het kruis enz. vergaderd, of doleerende; en 2°.